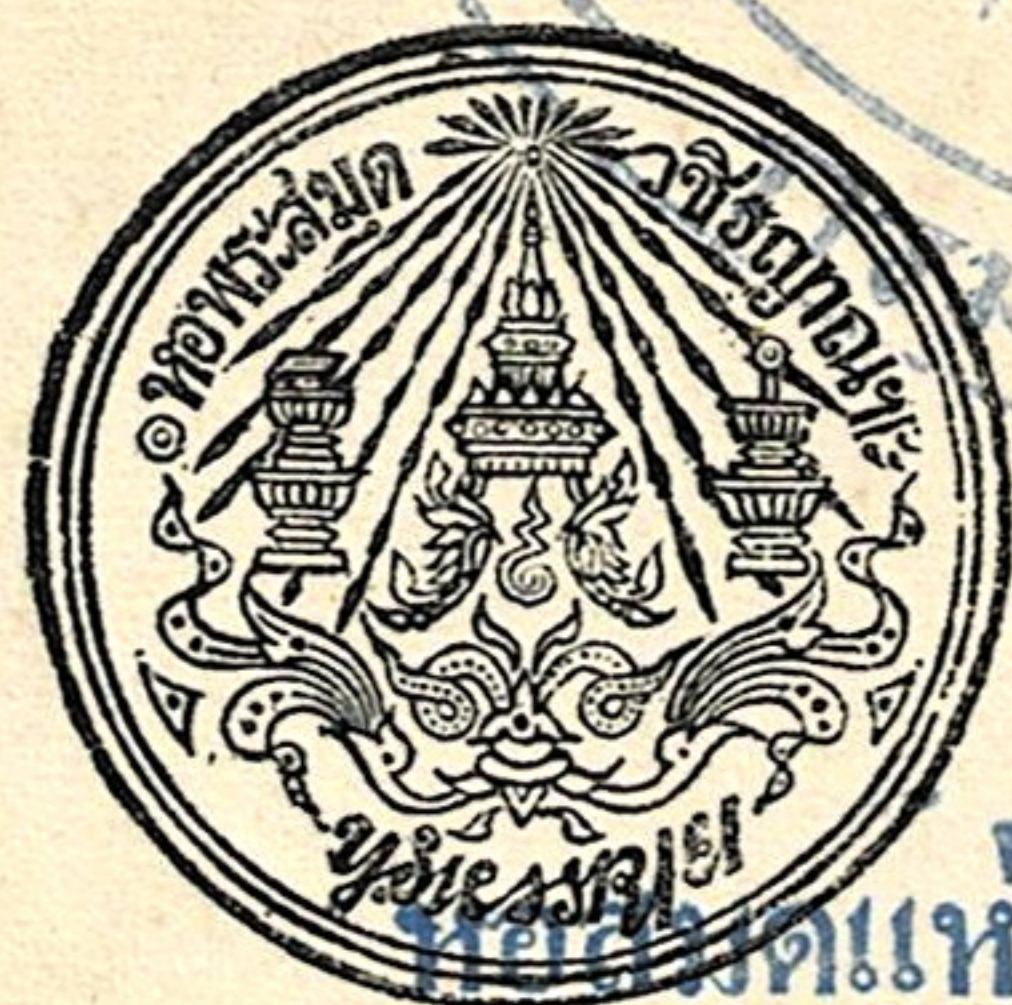

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

ประชุมนิราศสุนทรภู่ เล่ม ๔

นิราศวัดเจ้าฟ้า

ฉบับมีในหอพระสมุดวชิรญาณ

แจกในการกฐินพระราชทาน

จากวังโท พระยานิรุทธเทวา

อธิบดีกรมมหาดเล็ก

ณวัดปรมย์ยิกาवास

จังหวัดนนทบุรี

วันที่ ๑๖ ตุลาคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๕

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

เลขห้อง

ไปสู่อุณต

เลขหมู่

895, 9112

2857981

เลขทะเบียน

ว. ๓๐ ร. ๓๐๖๑ ๕๗

อธิบายนิราศ

ลักษณะบทกลอนของไทยเรามี ๔ ประเภท คือโคลง
ประเภท ๑ ฉันท์ประเภท ๑ กาพย์ประเภท ๑ กลอน
ประเภท ๑ ฉันท์กับกาพย์ตำราแต่ประเทศอินเดีย
โคลงกับกลอนตำราเป็นของไทยเราเอง ถ้าว่าเป็นทาง
ตำนาน โดยอาศัยพิจารณาบทกลอนของโบราณที่ยัง
เหลืออยู่ในบัดนี้ หนังสือบทกลอนไทยที่แต่งเป็นโคลง
กับกลอนเป็นของมีมาก่อน ฉันท์แลกาพย์มีขึ้นต่อขึ้น
หลัง ในราวแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่
คนสมัยนั้นดูเหมือนจะถือกันเป็นคติว่า โคลงฉันท์เป็นของ
แต่งยาก กวทมชอบเสียงมักแต่งหนังสือเรื่องสำคัญ
เป็นลิลิตฎาโคลงฉันท์ทั้งนั้น กาพย์กลอนถือกันว่าเป็น
ของแต่งง่าย มักแต่งกันแต่เป็นหนังสือสวดและเป็น
เพลงยาวสังวาศ มาจนถึงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานี จึงค่อยนับถือกาพย์กลอนกันจนกว่าแต่
ก่อน เห็นจะเป็นเพราะเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรโปรดทรงแต่ง

กาพย์เช่นกาพย์เห่เรือเป็นต้น และไปรศทรงแต่ง
เพลงยาวสังวาส การแต่งกาพย์กลอนจึงต่างกัน
แพร่หลายชน

หนังสือจำพวกที่เรียกว่านิราศ เป็นบทกลอนแต่ง
เวลาไปทางไกล มูลเหตุที่จะเกิดหนังสือชนิดนี้ขึ้น
สันนิษฐานว่าคงเป็นเพราะเวลาเดินทางที่มักต้องไปเรือ
หลาย ๆ วันมีเวลาว่างมาก ได้แต่นั่ง ๆ นอน ๆ ไปจน
เกิดเบื่อ ก็ต้องคิดหาอะไรทำแก้รำคาญ ผู้สันนิษฐาน
ในทางวรรณคดีจึงแก้รำคาญโดยกระบวรคิดแต่งบท
กลอน บทกลอนแต่งในเวลาเดินทางเช่นนั้น ก็เป็น
ธรรมดาที่จะพรรณนาว่าด้วยสิ่งซึ่งได้พบเห็นในระยะทาง
ประกอบกับอารมณ์ของตน เช่นครวญคิดถึงรักซึ่ง
ต้องพรากทิ้งไว้ทางบ้านเรือนเป็นต้น กระบวรความใน
หนังสือนิราศจึงเป็นทำนองอย่างว่านี้ทั้งนั้น ชอบแต่ง
กันมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่ที่เรียกชื่อ
ว่าหนังสือนิราศ ดูเหมือนจะบัญญัติขึ้นในชั้นกรุง
รัตนโกสินทร์

หนึ่งสื่อนิราศครั้ง กรุงศรีอยุธยาตั้งเป็นโคลง
 แลเรียกชื่อเรื่องแปลก ๆ กัน โคลงนิราศเก่าก่อนเรื่อง
 หนึ่งมีฉบับอยู่คน หนึ่งเรียกชื่อเรื่องว่าโคลงหรือกลอนชัย
 เต็มแต่งเป็นโคลงลาวที่เมืองเชียงใหม่ เมืองชล
 “เมืองแปะ” ในนั้นกล่าวถึงพระพุทธสิหิงค์ว่ายังอยู่เมือง
 เชียงใหม่ เพราะฉะนั้นคงจะแต่งเมืองชล เมืองแปะ
 รอบทศวรรษกับ พ.ศ. ๒๑๘๑ ก่อนสมเด็จพระนารายณ์ ฯ
 เชิญพระพุทธสิหิงค์ลงมากรุงศรีอยุธยา นิราศเรื่อง
 นั้นเอามาแต่งแปลงเป็นโคลงไทยที่กรุงศรีอยุธยาอีกชั้น
 แต่ดูเหมือนจะนับถือกันมาก นิราศที่แต่งในกรุงศรี
 อยุธยาเก่าก่อนเรื่องอนันต์ คือโคลงพระศรีมโหสถ
 แต่งเมื่อตามเสด็จพระนารายณ์ ฯ ไปรบช้างเผือกที่
 เมืองนครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๑ ต่อมาถึงโคลง
 กาสรวณ ของศรีปราชญ์ แต่งเมื่อถูกเนรเทศจากพระ
 นครศรีอยุธยาลงไปอยู่เมืองนครศรีธรรมราช ว่าเมื่อใน
 รัชกาลพระเจ้าเสือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๒๔๖ กับ พ.ศ. ๒๒๕๑
 นิราศกาสรวณนี้ในกระบวนความเห็นได้ว่าแต่งตามอย่าง

นิราศหรือกวีชัย แต่แต่งดีขึ้นไปอีก ผู้แต่งโคลงนิราศ
ชั้นหลังมา แม้ที่แต่งในกรุงรัตนโกสินทร์นั้นชอบแต่ง
เขาอย่างไคยมาก

นิราศครึ่งกรุงศรีอยุธยาที่แต่งเป็นกลอนสุภาพ มี
ปรากฏอยู่เรื่องเดียวแต่นิราศเมืองเพชรบุรี ของหม่อม
พิมเสน แต่กรวมไว้ในพวกเพลงยาวสังวาศ หาได้
แยกออกเป็นเรื่องต่างหากเหมือนอย่างนิราศที่แต่งกัน
ในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ไม่ ถึงนิราศที่แต่งเป็นกลอน
สุภาพในกรุงรัตนโกสินทร์ ชั้นแรกกรวมอยู่ในเพลง
ยาวสังวาศ มีได้แยกออกเป็นประเภทหนึ่งต่างหากมี
ตัวอย่างที่สำคัญคือนิราศทำดินแดงซึ่งพระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อเวลา
เสด็จยกกองทัพหลวงไปปราบพม่าข้าศึก เมื่อขมเมย
พ.ศ. ๒๓๒๙ กรวมอยู่ในเพลงยาว ฟังจะแยกออกเป็น
นิราศเรื่อง ๑ เมื่อในรัชกาลที่ ๕

นิราศที่แต่งกันในชั้นกรุงรัตนโกสินทร์ แต่งทั้ง
เป็นโคลงและเป็นกลอนสุภาพ ดูเหมือนกวีที่แต่งนิราศ

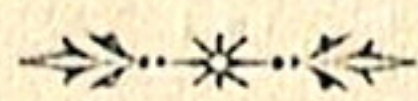
(๕)

ในครั้งรัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๒ จะถกคดีต่างกันเป็น
๒ พวก ๆ หนึ่งถกคดีเดิมว่า โคลงฉันท์เป็นของสำคัญ
และแต่งยากกว่ากลอน กวีพวกนี้แต่งนิราศเป็นโคลง
ตามเยี่ยงอย่างศรีปราชญ์ทั้งนั้น กวีอีกพวกหนึ่งชอบ
เพลงยาวอย่างเช่นเล่นกันเมื่อปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา
กวีพวกนี้แต่งนิราศเป็นกลอนสุภาพทั้งนั้น ถ้าว่าเฉพาะ
ที่เป็นผู้สำคัญในกวีพวกหลังนี้ คือสุนทรภู่ แต่งนิราศ
เป็นกลอนสุภาพมากเร็วกว่าใคร ๆ หมด กลอนของ
สุนทรภู่คนชอบอ่านกันแพร่หลาย ก็ถกเอานิราศของ
สุนทรภู่เป็นแบบอย่างแต่งนิราศกันต่อมา ตงแต่รัชกาล
ที่ ๓ จนถึงรัชกาลที่ ๕

ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ นี้ หลวงไสลเกษอักษรกิจ (เล็ก
สมิตศิริ) มาขอเรื่องหนังสือในหอพระสมุดวชิรญาณ
สำหรับพระนคร สำหรับพิมพ์ในการกฐินตามเคย
หอพระสมุดฯ จึงจัดประชุมนิราศของสุนทรภู่ อันนับว่า
เป็นต้นตำราของนิราศกลอนสุภาพชั้นหลัง ให้พิมพ์

รวม ๘ เรื่องด้วยกัน นิราศสุนทรภู่ที่แต่งไว้ ๘ เรื่องนั้น
 แต่งต่างคราวกัน คือแต่งเมื่อปลายรัชกาลที่ ๑ และต้น
 รัชกาลที่ ๒ เป็นเวลาก่อนสุนทรภู่เข้ารับราชการ ๒ เรื่อง
 แต่งเมื่อสุนทรภู่บวชเป็นพระในรัชกาลที่ ๓, ๒ เรื่อง แต่ง
 เมื่อสุนทรภู่สึกเป็นฆราวาสแล้วอีก ๔ เรื่อง นิราศวัด
 เจ้าฟ้าทพมพิ์ในสมุคเล่มนี้ สุนทรภู่แต่งในรัชกาลที่ ๓
 เมื่อบวชเป็นพระอยู่วัดพระเชตุพนฯ แกล้งแต่งให้เป็น
 ลำนวนสามเณรพิศุขบุตรที่ไปด้วย เห็นจะเป็นเพราะ
 เมื่อสุนทรภู่ขึ้นไปกรุงศรีอยุธยาคราวก่อน ได้แต่งนิราศ
 ภูเขาทองเรื่อง ๑ แล้ว คราวนี้ขึ้นไปกรุงศรีอยุธยาจะ
 แต่งนิราศอีก จึงแต่งยกให้เป็นลำนวนบุตรไม่ให้ซ้ำกัน
 แต่สุนทรภู่ฉลาดในกระบวนแต่ง ทั้งกระบวนกลอนและ
 ในทางความคิดที่จะยกเยี่ยงกระบวนความ ถึงจะแต่ง
 เป็นลำนวนตัวเอง ฤๅลำนวนบุตรก็อ่านไม่จิตอยู่นั่นเอง

นิราศวัดเจ้าฟ้า

๑ เฌรหนุ^๒พัต^๑หัต^๑ประ^๑ดิษ^๑ฐ^๑คิ^๑ค^๑อ^๑ก^๑ษ^๑ร เป^๑น^๑เร^๑อ^๑ง
คว^๑าม^๑ตาม^๑ต^๑ิต^๑ท^๑าน^๑บ^๑ิ^๑ค^๑ร ก^๑ำ^๑จ^๑ิต^๑จ^๑ร^๑จาก^๑น^๑ิ^๑เว^๑ศ^๑เช^๑ต^๑พ^๑น พ^๑อ
อ^๑อก^๑เร^๑อ^๑เม^๑อ^๑ท^๑ว^๑น^๑ส^๑าย^๑ณ^๑ห^๑ย^๑า ล^๑อ^๑อ^๑ง^๑น^๑ำ^๑ค^๑ำ^๑ง^๑ย^๑อ^๑ย^๑เป^๑น
ฝ^๑อ^๑ย^๑ฝ^๑น ต^๑ล^๑ง^๑ห^๑ล^๑ย^๑ว^๑เป^๑ล^๑ย^๑ว^๑เป^๑ล^๑ำ^๑เม^๑อ^๑ค^๑ร^๑ว^๑จ^๑น ใ^๑ม่^๑ม^๑ี^๑ค^๑น
เก^๑อ^๑ห^๑น^๑น^๑ก^๑ร^๑ุ^๑ว^๑า ไ^๑อ^๑ธ^๑ำ^๑น^๑ี^๑ศ^๑ร^๑ิ^๑อ^๑ย^๑ุ^๑ธ^๑ม^๑น^๑ุ^๑ษ^๑ย^๑เ^๑น^๑น น^๑ั^๑ย^๑โก^๑ฏ^๑ิ^๑แ^๑ส^๑น
ส^๑ำ^๑ว^๑แ^๑ก^๑แ^๑ซ^๑ำ^๑ภ^๑า^๑ษ^๑า จ^๑ะ^๑ห^๑ำ^๑ร^๑ัก^๑ส^๑ัก^๑ค^๑น^๑พ^๑อ^๑ป^๑น^๑ย^๑า ใ^๑ม่^๑
เ^๑ห^๑็น^๑ห^๑น^๑ำ^๑น^๑ก^๑ส^๑อ^๑น^๑ผ^๑น^๑ฤ^๑ท^๑ย^๑ เ^๑ล^๑ย^๑แ^๑ร^๑ง^๑ม^๑พ^๑ย^๑ำ^๑ห^๑ม^๑อ^๑ม^๑น^๑ำ^๑ส^๑ำ^๑ว
ล^๑ว^๑น^๑ข^๑ำ^๑ว^๑ข^๑ำ^๑ว^๑ค^๑ำ^๑ห^๑ว^๑น^๑น^๑ำ^๑ต^๑ำ^๑ล^๑ไ^๑ ม^๑ำ^๑ย^๑ำ^๑ม^๑ย^๑ิ^๑ค^๑จ^๑ิต^๑เป^๑ร^๑ิ^๑ย^๑ว
ใ^๑ป^๑เ^๑จ^๑ิ^๑ย^๑ว^๑ไ^๑ เ^๑ล^๑อ^๑อ^๑ำ^๑ไ^๑ล^๑ย^๑ล^๑ม^๑ป^๑ำ^๑ก^๑จะ^๑จ^๑ำ^๑ก^๑จ^๑ร ถ^๑ิ^๑ง^๑ว^๑ั^๑ค^๑ระ^๑ม^๑ัง
บ^๑ิ^๑ง^๑ค^๑ม^๑บ^๑ร^๑ม^๑ธ^๑ำ^๑ต^๑ แ^๑ท^๑ะ^๑บ^๑พ^๑ระ^๑บ^๑ำ^๑ท^๑บ^๑ุ^๑ษ^๑บ^๑ง^๑ส^๑อ^๑ง^๑ค^๑อ^๑ย^๑ศ^๑ร ใ^๑ม่^๑
ท^๑น^๑ล^๑ิ^๑บ^๑ก^๑ป^๑ัก^๑ล^๑ิ^๑ป^๑ุ^๑ท^๑ธ^๑น^๑ค^๑ร พ^๑ระ^๑ค^๑ว^๑น^๑จ^๑ร^๑ส^๑ั^๑ส^๑ว^๑ร^๑ค^๑ค^๑ร^๑ไ^๑ล
ล^๑ะ^๑ส^๑ม^๑บ^๑ั^๑ต^๑ิ^๑ข^๑ติ^๑ย^๑ำ^๑ท^๑ง^๑ข^๑ำ^๑ย^๑ำ^๑ท ไ^๑อ^๑ธ^๑ำ^๑น^๑ำ^๑ก^๑น^๑ำ^๑น^๑ำ^๑ต^๑ำ^๑ไ^๑ล

เปนบุญล้นนบยแต่ขึ้นไป เหลืออาไถยแล้วที่พระมิ่งคุณ
 ถึงจนยากยากมาเปนข้าบาท ไม่ขัดขาดเข้าเกลอช่วย
 เกอหนุน ทรงศรัทธากล้าหาญในการบุญ โอ้พระคุณ
 ขาคยค์ทั้งดงาม แม้นตักยากพรากพลัดไปขัดข้อง
 พัดกับน้องหนตาบจะหายหาม น้ใจไปเข้าพนาราม
 สุกจะตามเสด็จได้คังใจจง ขอย่อยวชกรวคหน้าสุรามฤตย์
 ขวยอุทิศผลผลลาอาณิสย์ ส่นองคุณภูลสวสดีขัตยวงศ์
 เปนรถทรงสู่สถานวิมานแมน มีสุรางค์นางขับสำหรับ
 กล่อม ล้วนเนอหอมน้อมเกล้าอยู่เฝ้าแห่น เสวยรมย์
 โสมนัดไม่ขัดแคลน เปนของแทนทานาผ้าลออง
 พระคุณเอ๋ยเคยทำนบอุปถัมภ์ ใ้เฝ้าหน้าคำเข้าไม
 เสร้าหมอง แม้นทูลลามากระนทงพี่น้อง ไหนจะ
 ต้องตักยากกล้ายากกาย น้สนบุญทูลกระหม่อมจึง
 ตรอมอก ต้องระหกระเหินไปน้าใจหาย เห็นที่ปลง
 ทรงบุญยังมุลทราย แลนเลียบคายคังจะคนสนชวน

ทั้งหนคายกราบไหว้ร้องไห้ว่า จะคมลาถัยไปในไพร
 สิ้นชีพ เคยเวียนเฝ้าเกล้าจุกให้ทุกวัน สารพรรณพึงพา
 ไม่อนาทร ถึงปากง่ามบอกนามบางกอกน้อย ยิ่ง
 เคঁราสร้อยทรวงน้องคงต้องคร เหม่อนน้อยทรพย์
 ลับหน่านิราวรรณ ไปแรมรอนราวไพรใจวิญญาณ เคย
 ชมเมืองเรืองระยับจะลับแล้ว ไปชมแถวทุ่งนาล้วน
 บ้างสวน เคยคุดพำหานาวลนวล จะว่างเว้นเห็นล้วน
 แท้มอมแมม เคยชมชันรณรงค์แบ่งสกลสอาด จะชมหาด
 เห็นแต่จอกกัยคอกแถม โอ้ใจจืดมิดเหม่อนเมื่อเคอน
 แรม ไม่เียนแย้มกลีบกลั่นให้กินโดย เสียดายดวง
 พวงผกามณชาติพิพ เห็นลิลิปลแลชวนให้หวนโหย
 เพราะห่วงพุ่มภุมรินไม่บินโบย จะร่วงโรยรศสิ้นกลั่นผกา
 ถึงบางพรหมพรหมม้อยสัณทิตร์ คนรักแจจจตรทกทิดา
 ทุกวันนมมนนยอยธยา เปนรอยหน้าพนหน้ายัง
 กว่าพรหม โอ้คิดไปใจหายเสียดายรัก เหม่อนเกรียก
 จักแจกชกกระฉกผสม จึงเจ็บอกฟกชำระกำตรม เพราะ

ล้นลมล่อลวงจะช่วงไซ้ ถึงบางจากน้องไม่มีที่จะจาก
 ใ้วิบากกรรมสร้างแต่ปางไหน พ้อเอิญหญิงชิงชัง
 นาคลั้งใจ จะรักใคร่เขาไม่มีปรานีเลย ถึงบางพลู
 พลุใบไล่ตะบะ ถวายพระเพราะกำพร้าใจเอ๋ย แม่น
 มีใครใจบุญที่คุ้นเคย จะได้เซยพลูจิบหมากคิบเจียน
 น้จใจไ้แต่ลมมาชมเล่น เปียบเหมือนเช่นฉากฉาย
 พอหายเหียน แม่นเห็นรักจักไ้ตามด้วยความเพียร
 ฉีกทเรียนหนามหนักคัลลคราว ถึงบางออคิตจะใคร่ไ้
 ไ้ไ้ ทำแพนซอเสียงแจวเทยวแ่อ้วสาว แต่ยังไม่
 เคยเซยโฉมประโลมลาว สุกจะกล่าวกล่อมปลอยให้
 ซอบใจ ถึงบางซ่อนซ่อนเงื่อนไ้เยอนแยม ถึงหนาม
 แหลมเหลือจะบ่งที่ตรงไหน ไ้อย่างเขนเวอร์สร้างไว้
 ปางใด จึ่งเชิญใจจนไม่มีที่จะรัก เมื่อชาติหน้ามาเกิด
 ให้เลิศโลก ประสิทธิโชคชอบญไทยทั้งไ้ไตรจักร กระ
 จ้อยร่อยกลอยใจไ้ไลยลักษณ์ ให้สาวรักสาวกอดคตลอก

ไป ตลาดแก้วแล้วแต่ล้วนส้วนส้าง เปนช่ออย่างออก
 นามตามวิไลย แม้นขายแก้วแววฟ้าที่อาไลย จะช่อใส่
 ขนล้าลิประชรวง ประคยเรือนเหมือนหนึ่งเพชรล้ำเร็ว
 แล้ว ถนอมแก้วกลอยใจมิให้หมอง ไม่เหมือนนก
 ตรกตราน้ำตานอง เห็นแต่เบื้องหนแนบแนบอร่า ถึง
 วกตังผิงสมุทพระพุทธร้าง ว่าท่านวางไว้ให้คิดปฤษฎณา
 แม้นแก้ไขไม่ออกเอาที่ตอกตา นึกก็น่าหัวเราะจำเภาะ
 เปน จะคิดมั่งยังคำที่ร้ายอก จะไปตอกที่ตรงไหนก็
 ไม่เห็น คุกขังถึงจะคิดก็มิคเม้น พยายามเย็นยอแสง
 แฝงพโยม ถึงวักเขียนเหมือนหนึ่งเพียรเขียนอักษร กล
 กลอนกล่าวกล่อมถนอมโฉม เศษะซักลักลอบปลอบ
 ประโลม ขอให้โน้มน้อมจิตรสนิทใน ถึงคลองบาง
 ขวางบางศรีทองมองเขม้น ไม่แลเห็นศรีทองที่ผ่องใส
 แม้นทองคำธรรมดาจะพาไป นิมิใช้ศรีทองเป็นคลอง
 บาง พอลมโยกไคกส้วนมาหวนหอม เหมือนไคกตรอม

ตรกตรองมาหมองหมาง ถึงบางแวกแยกคลองเป็น
 สองทาง เหมือนจิตจางใจแยกไปแตกกัน ตลาคขวัญ
 ขวัญนั้นขวัญหาย ใครเขาขายขวัญๆจะชอขวัญ
 แม่นขวัญพาหน้าอ่อนเหมือนท่อนจันทร์ จะรับขวัญ
 เข้าเย็นไม่เว้นวาง ถึงบางขวางขวางอันลึกหม่นแสน
 ถึงต่างแดนคงคองคังขรขวาง จะตามไปให้ถึงห้อง
 ประคองคาง แต่ขัดขวางขวัญความขามระคาย เห็น
 สวาทขาดทั้งกิ่งสนัด เปนรอยตัดต้นสวาทให้ขาดสาย
 สวาทพนักขาดสวาทวาย แสนเลี้ยคายสายสวาทขาด
 ลอย เห็นรักนำพร้าออกทั้งดอกผล ไม่มีคนรักรักมา
 หักสอย เปนรักเปล่าเศร้าหมองเหมือนน้องน้อย เทยว
 ล่องลอยเรอรักจนหนักเรือ ถึงบ้านบางฉนวนแล้วพจ
 แผ่นสวาทก็ไม่ไว้ ไม่มะเขือ เขากินหมูหนุพดจะกตเกลื่อ
 ไม่ถ่อเรือแหหาปลาตำแย ถึงปากเกร็ดเตร็จเตร้วมาเร
 ร่อน เทยวสัจจรตามละลอกเหมือนจอกแหน มาถึง

เกร็ดเขตรมอญสลอนแล ลูกอ่อนแออุ้มจึงพระรงพระรง
 ดเรือนไหนไม่เว้นเห็นลูกอ่อน ไม่หยดหย่อนอยู่ไฟจน
 ไหมหลัง ไม่ยิ่งยอกปลอดเปล้าเหมือนชาววัง ล้วน
 เปล่งปลั่งปลื้มใจมาไกลตา พอดอกคลองล่องลำแม่
 น้ำวก เห็นนกหคเห็นร่อนว่อนเวหา กระทบทองล่อง
 เลือนค้อยเคลอนคลา คายคาคอกบัวขาวคลัวเคลีย
 นกกาน้ำดำปลากระสาส่ง เปนฝูงฝูงเข้าใกล้มันไปเสีย
 นกยางขาวเหล่านกยางมีหางเปียบ ล้วนตัวเมียหมดสิ้น
 ทั้งคินแคน ถึงเดือนไข่ไปลับแลเมืองแม่หม้าย ขน
 ไข่ชายเขาไซคนับโกฏิแสน พอบินได้ไปประเทศทุก
 เขตแคว้น คนทั้งแผ่นดินมิได้ไข่นกยาง ไอนึก
 หวังสังเวชประภทสัตว์ ต้องขาดชัศคุครองจึงหมอง
 หมาง เหมือนอกชายหมายมิตรคิดระคาง มาอ้าง
 ว้างอาทวาเอกากาย ถึงบ้านลาวเห็นแต่ลาวพวกชาวย่าน
 ล้วนหยาบอย่างบัวงเหมือนหวังหวาย ไม่เหมือนลาว

๙
ชาวกรุงที่^๑นั่ง^๑ลาย ล้วน^๒กร^๑ค^๑กราย^๑หียบ^๑หย่ง^๑ทรง^๑ลำ^๑อาจ^๑
ถึง^๑บาง^๑พุด^๑พุด^๑มาก^๑คน^๑ปาก^๑หมด^๑ มี^๑แต่^๑ปด^๑เป^๑น^๑อัน^๑มาก^๑เขา^๑
ถาก^๑ถาง^๑ ที่^๑พุด^๑น^๑อ^๑ย^๑ค^๑อ^๑ย^๑ประ^๑ค^๑น^๑ล^๑น^๑ล^๑ก^๑ค^๑าง^๑ เหม^๑อน^๑
หญิง^๑ช^๑าง^๑ขอ^๑เล^๑าะ^๑ปะ^๑เหล^๑าะ^๑ชาย^๑ ถึง^๑บาง^๑กระ^๑โน^๑ไ^๑ด้^๑เห^๑็น^๑
หน้า^๑บรร^๑ดา^๑พ^๑ พว^๑ก^๑น^๑าร^๑เร^๑อ^๑อ^๑ย^๑เท^๑ย^๑ว^๑ล^๑อ^๑ย^๑ชาย^๑ ค^๑จ^๑ริ^๑ต^๑
ค^๑ิ^๑ค^๑จะ^๑ง^๑อน^๑เป^๑น^๑ม^๑อ^๑ญ^๑ก^๑ลาย^๑ ล^๑้วน^๑แ^๑ต^๑ง^๑ก^๑าย^๑ก^๑ัน^๑ร^๑เ^๑หม^๑อน^๑
ไ^๑ทย^๑ท^๑ำ^๑ แต่^๑ไ^๑ม่^๑มี^๑ก^๑ริ^๑ยา^๑ค^๑ว^๑ย^๑ผ^๑ำ^๑ห^๑่ม^๑ กระ^๑พ^๑อ^๑ล^๑ม^๑แล^๑ว^๑ไ^๑ม่^๑
บ^๑อ^๑ง^๑บ^๑ค^๑ข^๑อง^๑ข^๑ำ^๑ ฉ^๑น^๑เ^๑เ^๑อ^๑น^๑ว^๑ำ^๑ผ^๑ำ^๑แพ^๑ร^๑ลง^๑แ^๑ช^๑่น^๑ำ^๑ อ^๑อ^๑ย^๑ส^๑อง^๑ล^๑ำ^๑
น^๑ั้น^๑จะ^๑เ^๑อ^๑า^๑ส^๑ัก^๑เท^๑ำ^๑ร^๑เ^๑ เ^๑า^๑ร^๑ู้^๑ตัว^๑ห^๑ว^๑ร^๑อ^๑ว^๑ำ^๑พ^๑อ^๑น^๑อ^๑ย^๑ มา^๑ก^๑ัน^๑
อ^๑อ^๑ย^๑แ^๑อ^๑ย^๑แ^๑ฝ^๑ง^๑แ^๑ถ^๑ลง^๑ไ^๑เ^๑ ร^๑ิ^๑กระ^๑น^๑มี^๑อ^๑ย^๑าก^๑บ^๑อ^๑ก^๑มี^๑อ^๑อก^๑ไ^๑เ^๑
น^๑ำ^๑เจ^๑็บ^๑ไ^๑จะ^๑ต^๑อ^๑ง^๑จำ^๑เป^๑น^๑ค^๑ำ^๑ร^๑า^๑ ถึง^๑ไ^๑ม่^๑ร^๑อ^๑บ^๑ข^๑อ^๑ย^๑เ^๑อ^๑น^๑ค^๑ุ^๑
เ^๑หม^๑อน^๑เ^๑ย^๑น^๑ ช^๑อ^๑ว^๑ค^๑เท^๑ย^๑น^๑ถ^๑ว^๑าย^๑อ^๑ย^๑ผ^๑ำ^๑ย^๑ข^๑ว^๑า^๑ ช^๑ำ^๑ง^๑ช^๑ำ^๑ย^๑
ม^๑อ^๑ช^๑อ^๑บ^๑ำ^๑น^๑ไ^๑ห^๑ม่^๑ท^๑ำ^๑ร^๑เ^๑น^๑า^๑ น^๑าง^๑แม่^๑ค^๑ำ^๑ข^๑าย^๑เ^๑ำ^๑ส^๑ำ^๑ว^๑ท^๑ำ^๑ท^๑ก^๑
บ^๑ค^๑กระ^๑ห^๑ม^๑บ^๑จ^๑บ^๑กระ^๑เ^๑ห^๑ม^๑ำ^๑เ^๑ำ^๑มี^๑น^๑ห^๑ม^๑อ^๑ ค^๑ม^๑อ^๑ช^๑อ^๑ส^๑ี^๑ส^๑ัน^๑เป^๑น^๑
มี^๑น^๑ห^๑ม^๑ี^๑ก^๑ ไ^๑ม่^๑เ^๑หม^๑อน^๑เ^๑ล^๑ำ^๑ช^๑าว^๑ส^๑ว^๑น^๑ห^๑ว^๑น^๑ร^๑ำ^๑ก^๑ เ^๑ม่^๑ไ^๑ม่^๑

นึกแล้วก็ใจมิใคร่ฟัง พอฟ้าคล้าคำพลบเสียงกบเขียด
 ร้องกรึกกรียกกรียวแซ่ตึงแตรสังข์ เหมือนเสียงฆ้อง
 กลองโหมประโคมวัง ไม่เห็นฝั่งพินเพื่อนทวยเทือนแรม
 ลำภวายชายตลิ่งลวนหึ่งห้อย สว่างพรอยแพรงพราย
 ขนปลายเขม อร่ามเรืองเหลือองงามวามวามแวม
 กระจำงแจ่มจับน้ำเห็นลำเรือ ถึงย่านขวางบางทะแยง
 เปนแขวงทุ่ง คุเว้งว้างหว่างละแวกลวนแฝกแผอ
 เห็นไรไรไม้พุ่มครุ่มครุ่มเครือ เหมือนรูปเสื้อสิงโต
 รูปโคควาย ท่านบิทรสอนหนูให้รู้ มันผินหน้าออก
 นนกันฉิบหาย แม่นปากมันผินเข้าข้างเจ้านาย จะ
 ล้มตายพรายพลัดเร่งตรอน จารึกไว้ให้เป็นทานทุก
 บ้านช่อง ฉันทกบหนองนี้โตเจ้าเอาคำสอน ดิกกำดัด
 สัตว์หลับประทุบนอน ทวคิมอญเชิงรากริมปากคลอง
 ต้นไทรครมงามเงยบเซียบสังค พระพายพัดแผ้วผ่าว
 หนาวสยอง เปนข้าฮาอาศัยค้ำจคนอง ฉันทพนอง

มีไค์คลาศบาทยา ^๑ ท่านนอนหลับด้วยเสียงลำเนียง ^๒
 งาม ^๓ เย็นยะเยียบเยือกสยของพองเกษา ^๔ เสียงผิว ^๕
 หวิวโหวยโหยวิญญา ^๖ ภาวนาหนาวหนึ่งไม่ถึงกาย ^๗
 บรรดาศิษย์ ^๘ บิทรทนนอนนอก ^๙ ฝันหลอกลากปล้ำพลิก ^{๑๐}
 คว่าหงาย ^{๑๑} ลูกขนบออกกลอกกล้วทุกตัวนาย ^{๑๒} มันสำค ^{๑๓}
 ทรายกรวดไปรยเสียง ^{๑๔} โกรยกราว ^{๑๕} ขึ้นสิ้นไทรโหวยว ^{๑๖}
 เสียงสวบสาบ ^{๑๗} เปนเงาวาหวหกเห็นอกขาว ^{๑๘} หน ^{๑๙}
 กลั่นกลำควาไครากไทรยาว ^{๒๐} หมายว่าสาวผมผ้อง ^{๒๑}
 นแน ^{๒๒} พอพระตนพนกายค้อยคล้ายจิตร ^{๒๓} บรรดาศิษย์ ^{๒๔}
 ล้อมข้างไม่ห่างแห ^{๒๕} ท่านห่มครองครองเครื่องไม่เล็งแล ^{๒๖}
 ขนบกแต่องค์เดียวดูเปลี่ยวใจ ^{๒๗} ส้ารวมเรียบเลียบรอบ ^{๒๘}
 ขอบป่าช้า ^{๒๙} ภาวนาตามสงฆ์ไม่หลงไหล ^{๓๐} เห็นศัพพ์ ^{๓๑}
 บังสกุลส่งบุญไป ^{๓๒} เห็นแสงไฟรางรางสว่างเวียน ^{๓๓} ระวัง ^{๓๔}
 งาม ^{๓๕} เย็นยะเยียบเสียงลำเนียง ^{๓๖} สัก ^{๓๗} ประวิฬัทธิพุทฺธคุณค้อย ^{๓๘}
 อุณเคียร ^{๓๙} บรรดาศิษย์ ^{๔๐} คคกลำท่าหาเทียน ^{๔๑} จำเวญเวียน ^{๔๒}

รุกขมূলพลศรัทธา อศักรมกรรณฐานประหารเหตุ
 หวนสังเวชว่าชวงจะสังขาร อนันตรียวับตอนันตตา
 ทบาซานแลเหมือนนกยเรือนตาย กลับหายกลัวมีวเมา
 ไม่เข้าบ้าน พระนิพานเพิ่มพูลเพียงสญหาญ อันรูป
 เหมือนเรือนโรคให้ ไศกสบาย แล้วต่างตายตามกัน
 ไปมั่นคง ค่อยคิดเห็นเย็นเยียบไม่เกรียบกริบ ประสาน
 สิบนิ้วตั้งตั้งประสงค์ พยายามตามจิตท่านบิตรงค์
 ล้ารวมทรงศีลธรรมที่จำเ็น ประจงคบคบยาทค่อยยาตร
 ย่าง ประพฤติอย่างโยคามาหาเถร ประทับทุกรุกกรอย
 ขอบพระเมรุ จนพระเถรในอารามตนจามไธ ออกจง
 กรมสนทนาสมาโทษ ร่มนิโรธน้องไม่เลื่อมทเลื่อมใส
 แผ่กุศลจนจบทั้งภพไตร จากพระไตรแสงทองผ่อง
 พะโยม เลยบางหลวงล่องทางมากกลางแจ้ง ถึงบ้าน
 กระแสลงหงจึงหันฉนผกโหม ยังถอมั่นชนตนประโลม
 ถึงรูปโฉมพาหลงไม่งงงวย พอเสียงฆ้องกลองแซ่

เขาเห็นาค ผู้หญิงมากมอญเก๋สาวสวย ร้อง
 ลำนารำพอนอ่อนระทวย พากันช่วยเขาแห่ได้แลดู
 ถอนตทนนกชนแตก ทั้งศีลแซกสคอกกระบอกห
 ฉนวนเคราะห์เพราะนางห่มสีชมพู พาคามรู้แพ้รัก
 ประจักษ์จริง แค้นด้วยใจในยนาไนจาเอ๋ย ภาระไร
 เลยเล่นไปอยู่กับผู้หญิง ท่านบิดาว่ามันติดกว่าปลิด
 ปลิง ถูกจริงจริงจึงตกเป็นบทกลอน ถึงต้องง้าวหลาว
 แหล่นลักแสนเล่ม ไม่ติดเต็มตัวหลุดพ้อหลุดถอน
 แต่ต้องตาพาใจอาไลยวรรณ สักจะถอนทิ้งขว้างเสีย
 กลางคัน ทั้งหนักล้นนั้นคนองจะลองทิ้ง บอกให้
 หญิงรำบขยบหัน ถ้าทิ้งถูกลกละบาทประกาศกัน
 เขารบทนเรากให้ใบละเพื่อง นางน้อยน้อยพลอยสนุก
 ลูกชนพร้อม งามละม่อมมีแต่สาวล้วนขาวเหลือง
 ใส่จิตรกรตกทรายชำเลื่อง ขยบเยอขยบเยมแฉล้ม
 ลอย ต่างหมายมุ่งตึงตึงทั้งหมากคืบ เขาควยฉิบ

เฉยหน้าไม่ราถอย ไม่มีถูกลูกตั้งทั้งทั้งทอย พวก
 เพื่อนพลอยทั้งข้างข้างเป็นว่า ฉันลอบลองสองลูกถูก
 จำนัย ถูกข่มขืนปากกริดหวัดผวา ร้องอยู่แล้วแก้ว
 พมานมา พวกมอญมาให้แห่ออกแซ่ไป พอเลย
 นาคปากข้ามถึงสามโคก เป็นคำโลกสมมุติสุดสงไสย
 ถามบิดาว่าผู้เถาท่านกล่าวไว้ ว่าท้าวไทพระอุทองเธอ
 กองทรัพย์ หวังจะไว้ให้ประชาเป็นค่าจ้าง ค่วยจะ
 สร้างบ้านเมืองครองประทัย พอหักกินสิ้นบุญไปสูญ
 ลับ ทองก็กลีบกลายเป็นดินแดง ทุ่งนมนาม
 ช่อสามโคก เป็นคำโลกสมมุติสุดแฉ่ง ครึ่ง
 พระโกษจุไปรตปรานปรทานแปลง ที่ตำแหน่งมอญ
 มาสามภักดี ช่อประทุมฐานทเลศ เคอนสืบเข็ด
 บัวออกทั้งดอกผล มารับส่งตรงนทล้าน พระยา
 พิทักษ์ทวยหาญผ่านภารา ได้รู้เรื่องเมืองประทุมค้อย
 ชุ่มชื่น คฤมพนวกบ้านขนาน เห็นพวกชายฝาย

มอญแต่ก่อนมา ล้วนศึกษาเขียนหมึกจารึกพง ฝ้าย
 สาวสาวกล้าวมวยสวยสอาด แต่ชยาคอยว่านึ่งผ้าถู
 ทิ้งหมัผ้าทาหรือเหมือนสร้ง ทิ้งผ้านึ่งนั้นก็อมลงกรอม
 คน เมื่อยกเท้าก้าวอย่างสว่างแวบ เหมือนฟ้าแลบ
 แลผาดแพยขาดคัล นหากเห็นเป็นเค็กแมนเจ็กเงิน
 เจียนจะบันชุ่มชามไปตามนาง ชาวบ้านนั้นบ่นอเล้งไล่
 เฟิงพะ กระโถกกระทะอ่างโองกระโถงกระถาง เขา
 วานน้องร้องตามไปตามทาง ว่าบางขวางฤาไม่ขวาง
 พนางมอญ เขาเขื่อนหน้าว่าไม่รู้คิดเกิดเจ้า จงถาม
 เขาคณข้างหลังที่นั่งสอน ไม่ตอบปากปากน่านาวาจร
 คารมมอญมิใช่เขาเหมือนชาวเมือง ถึงบ้านวังวทัน
 แต่พินหนาม ไม่งอนงามเหมือนแมงวทผัวเหลืออง
 เมื่อแลพบหลบภักตรลักชำเลื่อง คุปลดเปลื้องเปล่ง
 ปลั่งกำลังโลม มาล้นवलหวนให้เห็นไม้จิว เสียดาย
 ผัวภักตรผองจะหมองโฉม เพราะเสียดรักหนักหน่วง

นำทรวงโตรม ใครจะโลมเลียมรศช่วยชดเชอ ถึง
 โปแตงคิกถึงแตงที่แจจก คนารกรศชาติปลาตเหลือ
 แม้นลอยฟามาเคยวนทีในเรือ จะฉีกเนอเน็งกลืนให้
 ชนใจ ถึงเกาะหาทราชครามรำรามรก เห็นนกหก
 หากินบินไสว เขาถากถางกว้างยาวทั้งลาวไทย ทำ
 นาไร่ร้างผกรวฟักแพง สุกละเมาะเกาะกว้างสว่างไว้ง
 แลตะโล่งลิบเนตรทุกเขตรแขวง เห็นควนไฟไหม้ป่า
 จับฟ้าแดง ผงนกแรงร้อนตัวเท่าถั่วดำ โอ้เช่นนั้นมิ
 ค่มาคควย จะชนช่วยชมชิมให้อิ่มหน้า มายามเย็น
 เห็นแต่ของท่นองท่า เหลือจะรำฤกโฉมประโลมลาน
 ถึงค่านทางบางไพรไชวเฉลว เห็นไพร่เลวหลายคน
 อยู่บนค่าน ตั้งก่าตั่งนั่งชกควักน้ำตาล คอยว่าขาน
 ชู่คนลงคนเรือ ไม่เห็นของตองห้ามก็ถามขอ มะละ
 กอกึงแห่งแตงมะเขือ ขอส้มสักจุกจิกทั้งพริกเกลือ
 จนชาวเรือเหลือระอาค้ำในใจ แต่ลำเราเขาไม่คั้นมา
 พันค่าน คุณมิฐานทิวชลลาพฤกษาไสว ถึงอาราม

นามอ้างวดยางไพร ต้นไพรใหญ่อยู่ท้นนั้นองวันทา
 เทพารักษ์ศักดิ์สิทธิ์สถิตยพุ่ม เพราะเคยอุ้มอุทร
 สมอษา ใคร่นำจูบรูปร่างเหมือนนางฟ้า ช่วยอุ้มพา
 มาให้เถิดจะเชิดชม ถนอมแนบแอบอุ้มนุ่มนมนม
 ไต่แย้มยมนวนจิตรสนิทสนม นอนเอนหลังนั่งเล่นเย็น
 เย็นลม ชมพนมแนวไม้รำไรราย ดุเฝ้าเรือนเหมือน
 เขียนเตียนตลับ เห็นลิลลิลแลไปจิตรใจหาย เขา
 ปลุกปลุกปลุกจูงวักวาย ชมสยายบอกแจ้งตำแหน่ง
 นาม ถึงเกาะเกิดเกิดสวัสดิศัพทผล อย่าเกิดคน
 ตีเตียนเป็นเสียนหนาม ให้เกิดลาภรายเรียบเงียบเงียบ
 งาม เหมือนหนึ่งนามเกาะเกิดประเสริฐทรง ถึง
 เกาะพระไม่เห็นพระปะแต่เกาะ แต่ชอเพราะชอพระ
 สละหลัง พระของน้องนกกิ่งมาทงองค์ ทงพระสงฆ์
 เกาะพระมาประชุม ขอคุณพระอนเคราะห์ทั้งเกาะพระ
 ให้เปิดประตูทองสักสองชม คงจะมีพยามาชุมนุม
 ชออันอุ้มแอบอุราเป็นอาจันต์ ถึงเกาะเรียงเคียงคลอง

เปนสองแยก ย่ำละแวกวังราชประพาศสินธุ์ ไค่นาง
 หามงามพร้อมช่อหม่อมอิน จึ่งตงถนทเพราะเสนาะ
 นาม หวังถวิลอินน้องลอลองเอี่ยม แล่นเล้งยมงาม
 พร้อมเหมื่อนหม่อมห้าม จะหายศอสำหรับพยายาม
 คงจะงามภักตร์พร้อมเหมื่อนหม่อมอิน อาไลยน้อง
 ตรองตรกรำภูกถึง หวังจะพึงผูกจิตรคิดถวิล เวลา
 เย็นเห็นนกวิหคบิน ไปที่ถนทำรังประนังนอน บ้าง
 แแนบคู่ช่อเข้าช่อแซ่ เลียงจ่อแจ โจนจับสลบสลอน
 บ้างคลอเข้าเคล้าเคียงประเอียงอร เอาปากบ่อนบัก
 ปกอกประคอง ที่ไรค้อยเปลี่ยวเทียวเทียวโดด ไม่
 เต็นโลดแลเหงาเหมื่อนเคราะห์หมอง ลูกนอยนอยคอย
 แม่ชแ่งมอง เหมื่อนอกนอติดตามนอยกลอยฤไทย
 มาตามตติบิตากำพร้าแม่ สดจะแลเหลียวหาที่อาไศรย
 เห็นลูกนกอกนอหงนหมองใจ ที่ฝากไข่ฝากผัวไม่มีเลย
 ถังเกาะเวียนเวียนรกกหนกกอก แล่นวิตกเต็มตรอง

เจียน้องเอ๋ย เมื่อเรียนจนจบถึงกบเกย ไม่ยาก
 เลยเรียนได้ตั้งใจ แต่เรียนรกรักนักก็มักหน่าย
 รักละม้ายมิได้สมประสงค์ ยิ่งรักมากพากเพียร
 ยิ่งเวียนวง มีแต่หลงลมลงน้ำทรวงโถม มาถึง
 วัฏพณังเชิงเทิงถนัค ว่าเป็นวัฏเจ้าฟ้าพระกลาโหม
 ผนังก่อย่อมมเป็นซุ้มโคม ลอยโพลมเยี่ยมพ้านภาไพล
 มีศาลาทำนาคฉาชน รมระรกรุกขาน้ำอาไศรย ยิตา
 พร่ำรำเล่าให้เข้าใจ ว่าพระใหญ่อย่างเยี่ยงที่เสียด
 ทาย ถ้าย่านเมืองเคืองเข็ญจะเป็นเหตุ ก็อาเพศ
 พังหลดทรุดสลาย แม้นภาราผาศักสนกสลาย พระ
 ภิกตรพรายเพราพรมค้อมองค์ แต่เจ็ดย่านบ้านนั้นก็
 นบถอ ร้องเรียกชื่อว่าพระเจ้าปูนเภากัง ค้วยบนบาน
 การได้ตั้งใจ ฉลององค์พุทธคุณกรูหนึ่ง แล้วกว่า
 ถ้าใครน้ำใจบาป จะเข้ากราบเกรงจะทาบต้องกลบหลัง
 ตรงนำท่าสาชลเป็นวนวัง คุพลั่งพลั่งพลั่งเชียวน่าเสียว
 ใจ เข้าจอกเรือเหินอนาคาลาวัค โสมนั่นน้องไม่

เสื่อมที่เสื่อมใส ชื่นเค็นเคียวเทยวหาสมาโลย จำเกาะ
 ไต่คอกโคกที่โคกนา กีบคอกกรักหักเค็ดไต่เจ็ดคอก
 พอไล่จอกจัดแจงแบ่งขบผา ให้กลั่นมั่งทั้งขุนนาค
 เพื่อนยากมา ท่านบิดาคีใจอะไรเลย ว่าไต่กรัก
 มกร้ายต้องพรายพลัค ถวายวัดเสียถกแล้วลกเอียบ
 แล้วห่มครองครองงามเหมือนตามเคย ลลาเลยเลียบ
 ตะพานขนลานทราย ไอรินรินกลั่นพิกุลมาฉุนช่น
 หอมแกวรณเรณูไม่รู้หาย หอมจำปาน่าโสดสาโรช
 ราช คอกกระจ่ายแจ่มกลีบตึงจับเจียน คุกวิหาร
 สอ้านสอาก รุกขชาติพุ่มไสวเหมือนไม้เขียน ค
 ภูมิพนรณราชด้วยปราชเตียน แล้วเค็นเวียนทักษิณ
 พระชินวร ไต่สามรอบชอบธรรมท่านน่าน้อง เข้า
 ในห้องเห็นพระเจ้าเท่าคิงขร ต่างจุดธูปเทียนถวาย
 ขยายจร ท่านบิดรไต่ประกาศว่าชาตินี้ ทั้งรูปชั่วตัว
 คำทั้งคำศักดิ์ ถวายรักไว้กับศีลพระชินสีห์ ต่อ
 เมื่อไรใครรักมาก็คือ จะอารีรักตอบด้วยขอบคุณ

แต่หนกลั่นนั้นว่าจะหาสาว ที่เลี้ยยาวโง้งโง้งเหมือน
 โกงกระสุน ทั้งเนื้อหอมกล่อมเกลี้ยงเพียงพิกุล กอด
 ให้อุ่นอ่อนกว่าไม้น้ำผึ้ง ฉนกับน้องมองแลดูแต่พระ
 สาธุสะสงกว่าฝานัง แต่พระเพลาเท้าบอมทลอมวัง
 ส้ารวมนั่งปลั่งเปล่งเพ่งพินิจ ตัวของหนคิ้วเท่านั้น
 พระหัตถ์ ไตถนคั่นกันกึ่งศักดิ์สิทธิ์ คีโรบาย
 กราบก้มบังคมคิด รำพึงพิศถานในใจจินดา ขอเดช
 พระกุศลที่ปรนนิบัติ ที่หนพศพิศว่าศพระศาสนา มา
 เคารพพบพทุธปฏิมา เปนมหาอัศจรรย์ในสันดาน
 ขอผลาอาณิสต์สั่งสำเร็จ สรรเพชญ์พันหลงในสงสาร
 แม่นยังไปไม่ถึงที่พระนิฤพาน ขอสำราญราคือยาบิศา
 จะพากเพียรเรียนวิไลยแต่ไตรเพท ให้วิเศษแสนเอก
 ทั้งเลขผา แม่นรักใคร่ให้คนนั้นกรรณา ชนมายน
 เท้าเขาพระเมรุ ขอรุ้ทำคำแปลแก้วิมุติ เหมือนพระ
 พทุธโสมยามหาเถร มีกำลังตั้งมาฉสามเถร รัจิต
 เจนแจ้งจบทั้งภพไตร อนึ่งเล่าเจ้านายทหมายพง

ให้ทราบซึ่งสุจริตพิศมัย อย่าหลงลี้ล้นหาติชาคอาไลย
 นำพระไทยทลเกล้าให้ยาวยืน แล้วลาพระปฎิมา
 ลีลาล่อง เข้าในคลองสวนพลุค้อยชชชช ชมแต่ไม้ไผ่
 พุ่มคชชชช หอมระรณลำควนรณจวนใจ โอ้ยามนี้
 มีไคพบน้าอบสค มาเชยรคชบณน้ำตาไหล ยิ่งเสียว
 ทรวงง่วงเหงาเศร้าไทย มาเหงอไคคล้าตัวตอง
 มัวมอม นิจาเอ๋ยเคยบำรุงผ่าน่งห่ม เคยอบรมรำ
 กลิ่นไม้สนหอม เหมือนหายยศหมครกมาปลักปลอม
 จนชชชชฉอมผิวคล้าระกำใจ จึงมาหาอายว้ฉมนะ
 ตามไคปะลายแทงแกล้งไข เข้าล้าคลองล่องเรือมา
 เหลือไกล ถึงวัดใหญ่ชายทุ่งควังเว้ง พระเจคัยท
 ย้งอย่คตระหง่าน เปนประธานทิวทุ่งคสังเทิง ต้นโพธิ
 ไทรไผ่พุ่มเป็นช้ชเชิง ขนรอบเชิงช้ชล้าข้างเจคัย
 เสียดายนกหักทรคชารุทราง ใครจะสร้างสงเก็น
 จำเรณูศรี ท่านบิดาว่าถึงให้ใหญ่กว่านี้ ก็ไม่มีผู้
 ไคว่าใหญ่โต ผู้หญิงย่านบ้านเราชาวบางกอก เขาอม

กลอกกลนพระเลียบโอไซ แต่พระเจ้าเสาชิงช้าที่ท่าโพธิ์
 ก็เต็มโตชาววังเขายังกลน ฉันทกลวบาปกราบพระ
 อย่าปะพบ ไม่ขอคบคนโฉมคทโหดหิน พอฟ้าคลุ้ม
 พุ่มพฤษศยครกครน เกาทมนมคพยอัยพโยม พยฝน
 อนธการสท้านทุ่ง เปนฝนพุงฟ้าฮอกระพือโหม นาค้าง
 ษะประเปรยเซยชโลม ท่านจุดโคมชนอารามต้อง
 ตามไป เทียวหลักรกวกวนอยู่จนคก เห็นพุ่มพฤษศย
 โพธิ์ทองที่ผ่องใส ตักน้ำผึ้งครึ่งจอกกี้ยคอกไม้ จุดเทียน
 ใหญ่อย่างตำรายุชาเชิญ หวังจะปะพระปรอทททยอดยั้ง
 คณงนงนกร้าพรพรเสสรวิญ ล้ารวมเวียนเทียนอร่าม
 งามจำเริญ จนคกเกินไก่อ้นหวนวิญญา ทั้งเทียนคย
 คัพทเลียงสำเนียงเงียบ เย็นยะเยียบนาค้างพรา้ง
 พฤษศยา เห็นแวววิสัยลงตรงโนยนา ปรอทมาสยซึ่ง
 นาค้างรวง ครนคล้าไต่ในกลางคนกลนหลด ต้องจุด
 จุดอุปเทียนเวียนบวงสรวง ประกายพฤษศยคกเด่น
 ชนเห็นดวง ดังโคมช่วงโชติกว่าบรรดาดาว จักรจันแจ้ว

แว่วหวัดจึ่งหรรคหรง บ่แกวตริงตริงเสียงล้ำเนียงหนาว
 ยิงเย็นฉ้านาค้างลงพราวพร้าว พระพายผ่าวพัดไหว
 ทุกใบโพธิ์ พอรุ่งแรกแปลกกลิ่นระรินริน ไฉ้หอมชื่น
 ค่อมะกอกคอกโสน เหมือนอบนํ้ารำผ้าประสาไซ
 สอนไออารมณ์ระทมทวี่ หวังจะประพระปรอทที่ปลอกปร่ง
 ทั้งสามองค์เอามาไว้ก็ไผ่หนี เชิญพระธำมรงค์
 ทุกรাত্রี อาบวารีพิศพิศหมกมลทิน ที่ระปรอท
 ปนปลอกเปล่า ยังดูเลาตายแทงแสงฉวีล ทานนอน
 ฉานลานใหญ่ฉั้นไต้ยนิ ว่ายากินรูปงามอร่ามเรือง
 เหม่นพนหกกกอกกมหงอกหาย แก่กลีบกลายหนุ่ม
 เนื่อนนเรอเหลืออง ตัวนี้ออกบอกแจ้งเป็นแขวงเมือง
 ทานจกครองครบกวันทั้งจันทจวง กับหนูกลิ้นจิ้นมาก
 ปนมากหนุ่ม ลักสืบทุมเค็นมั่งออกทุ่งหลวง มาตา
 ลายปลายคลองถึงหนองพลวง แต่ลวันสงสำหรับราย
 เห็นควายนอน นึกว่าผิดฌองบ้องบ้องไห้ มันผูกไผ่
 พลุ้งโครมถึบโถมถอน เกาสำหรับควายกลุ้มทลุมบอน

ว่าผีหลอนหลยพลวันเวียน . พอเสียงร้องมอดจิ้งรีแจ่ง
 เค้นแสวงหาวัตถุควักเฉวียน . พอเข้าตรู่คทางมากกลาง
 เติยน . ถงป่าเกรียนเกรียวแซ่จอแจจริง . กระจายจับ
 นียบหมื่นคณคณ . เหมือนตลาคเหลือหเพราะผู้หญิง
 เหมือนโกธรของหงษ์หวงด้วยช่วงชิง . ชุมจริงจริงจิกโจก
 กระโคตโจน . จนต้นไม้ใบงอกออกไม่รอด . ตกรอง
 กรอดเกรียมกร่องกรองกรอยโกรัน . ลมกระทั้งวัง
 กระจายระยายโยน . ตัวมันไหนหวงคู้คอยชู้คน . บ้าง
 คาบแถมแซมรังเหมือนตังสาน . สอดชำนาญเห็นบปล่อย
 เหมือนสร้อยสน . จิกสับคัจฉาแจ่งสอดแซงชน . เปรี๊ยะ
 เหมือนคนช่างสคังรูตรองกรอง . ใ้อ่าอกนกยังมีรังอยู่
 ได้เคียงคู้เข้าไม่เคราหมอง . แม่นร่วมเรือนเหมือน
 หนึ่งนกกกประคอง . แต่สักห้องหนึ่งก็เห็นจะเย็นใจ
 จนพินยามาถึงใบงหวัยโข่งคุด . มันหมกมุดเหมือนเขา
 แจ่งแกล้งไซ . เห็นตาลโคตโขดคุ่มกับพุ่มไม้ . มีทิวไม้
 พงรายเหมือนลายแทง . ท่านหลักลัดคตทางไปกลางทุ่ง

ตั้งแต่รุ่งไปจนแคดก็แผดแสง ได้พักเพนเอนนอนพอ
 ผ่อนแรง ต่อด่อนแสงสรียาจึงคลาไคล แต่แรกดคร
 หนึ่งจะลงท เหมือนถอยหนีห่างเหินเดินไม่ไหว เหมือน
 เรือรักชักชัคสนิทใน มากล้วยไกลเกรงกระตาคต้อง
 ลากจูง พอเย็นจวนทวนเดินขึ้นเนินโขด ถึงตาลโตน
 คินพนเป็นมลสง เทยวเลียบชลมเย็นเห็นนกยง เป็น
 ผ่งผ่งพ้องทางทกลางทราย ทำกรดยกหลกเลียงเข้า
 เคียงค้ คอยแฝงคตังระบำรำถวาย กรหวัควาคยาตร
 เยงช้าเลื่องกราย เหมือนละม้ายหม่อมลครเมื่อพอนว่า
 โอเคยเห็นเล่นงานสำราญรื่น ได้แซมชันเชยชมที่คมขำ
 มาห่างแหแลล้วยจิบระบำ เห็นแต่รำแพนนกน้าอกตรม
 ออกทรุไล่ไปสิ้นชนบินว่อน แลลยร่อนเรียงตามค
 งามสม เห็นเชิงไพรไผ่โพธิ์ตะโกพนม ระวันร่ม
 รุกขชาติค้ายเคียร พิกุลออกดอกหอมพยอมยอย
 นกน้อยนอยจิกจิบเหมือนนกขเขียน ในเขตรแคว้น
 แสนสอาดคังกวาดเตียน ตลบเลี่ยนลมพัดอยู่อตรา

สวรรภูมิ ไบสถสาโรชรวัง มีผ่องรังสีงกิงพุกษา
 รัชเฝ้าเสาวคนธ์สมณศา ภูมรรออร้องลอลองนวล
 โอ้บุบผาสวรรภูสำหรับ เป็นทชชเชยณอมด้วยหอมหวาน
 เห็นมาลาอาไลยไฉนจวน เหมือนจะชวนเชยจวนา
 ตากระเด็น โอ้ยามนทตรงนกรากกกิง มาเหมือน
 หนึ่งใจจิตรทศกเห็น จะคลอเคียงเรียงตามเมื่อยามเย็น
 เทยวเลียบเล่นแลเพลินจำเริญตา ไบสถวิหารฐานบัตร
 ยังมีมั่ง เชิงผนังหนาแน่นด้วยแผ่นผา สงสารสุด
 พุทธรัตนปฎิมา พระศิลาแลดเป็นบราณ อไบสถ
 หมกหลังคาฝาผนัง พระเจ้านั่งอยู่แต่องค์น่าสงสาร
 ด้วยเรอร่างสร้างสมมานมนาน แต่โบราณเรื่องพระ
 เจ้าตะเกาทอง มาเที่ยวเล่นเห็นหินบนดินโขด เทยว
 สันโคษถึงลาลไม่มีหมอง จึงจัดช่างสร้างอารามตาม
 ทำนอง ทรงจำลองลายหัตถ์เป็นปฎิมา รูปพระเจ้า
 เท้าพระองค์แล้วทรงสาป ให้อยู่ตราบศักราชพระ
 คาสนา พอฤกษ์สองคเหาะตรงมา ถวายยาอายุวัฒนะ

เธอไม่ยอ^{๒๒}ว่าหลงในสงสาร ข้าให้^๒ท่านแต่งยา^๒อุสา^๒หะ
 ไล่^๒คุ้ม^๒ทอง^๒รอง^๒ไว้^๒ที่^๒ใต้^๒พระ^๒ ใคร^๒พบ^๒ปะ^๒เบ็ด^๒ใด^๒เอา^๒ไป^๒กิน
 ช่วย^๒สร้าง^๒โบสถ์^๒โศก^๒เขื่อน^๒ให้^๒เหมือน^๒เก่า^๒ นาม^๒นั้น^๒เขา
 เขียน^๒แจ้ง^๒ท^๒แห่ง^๒หิน^๒ วัด^๒เจ้า^๒ฟ้า^๒อากาศ^๒นาร^๒ถน^๒ริน^๒ทร^๒
 ให้^๒ทราบ^๒สิ้น^๒สับ^๒ส่าย^๒เพราะ^๒ลาย^๒แทง^๒ เปน^๒ตำ^๒รา^๒มา^๒แต่^๒
 เห็น^๒ท่าน^๒เชอ^๒ถอ^๒ คุ^๒หนึ่ง^๒สอ^๒เสาะ^๒หา^๒อุ^๒สา^๒หะ^๒แสง^๒ มา^๒พบ^๒
 ประ^๒จะ^๒ไค^๒ช^๒ค^๒ก^๒ส^๒ค^๒แรง^๒ ค^๒วย^๒ค^๒ิน^๒แข^๒ง^๒เขา^๒ประ^๒ม^๒ล^๒ค^๒วย^๒ป^๒น^๒
 เพ็^๒ชร^๒ ถึง^๒ส^๒ว^๒ข^๒วาน^๒ผลา^๒ญ^๒พะ^๒เน^๒น^๒ไม่^๒เ^๒ิน^๒ย^๒ เห็น^๒เหล^๒อ^๒ร^๒ิ^๒ท^๒
 จะ^๒ทำ^๒ให้^๒สำ^๒เ^๒็จ^๒ แต่^๒จะ^๒ต^๒อง^๒ล^๒อง^๒ตำ^๒รา^๒กา^๒ละ^๒เม^๒็ด^๒ เ^๒ื่อ^๒
 จะ^๒เส^๒ร^๒็จ^๒สม^๒ถ^๒วิล^๒ไ^๒่^๒ก^๒ิน^๒ยา^๒ พ^๒อ^๒เ^๒็น^๒ร^๒อน^๒ค^๒อน^๒ส^๒ง^๒ค^๒ท^๒ง^๒ก^๒ว^๒าง^๒
 วิ^๒เว^๒ก^๒ว^๒าง^๒เว^๒ง^๒จิ^๒ตร^๒ท^๒ก^๒ท^๒ิ^๒ศา^๒ ล^๒ิง^๒โล^๒ค^๒เหล^๒็^๒ย^๒ว^๒เป^๒ล^๒็^๒ย^๒ว^๒ไ^๒้^๒เ^๒ิน^๒ยา^๒
 เห็น^๒แต่^๒ฟ้า^๒แผ^๒ก^๒แ^๒ม^๒ข^๒น^๒แ^๒ม^๒แ^๒ช^๒ง^๒ คุ^๒ก^๒ว^๒าง^๒ข^๒ว^๒าง^๒ว^๒าง^๒ว^๒ัง^๒
 ตะ^๒โล^๒ง^๒ล^๒ัว^๒ ไม่^๒เห็น^๒ท^๒ิว^๒ท^๒ี่^๒ส^๒ง^๒เก^๒ต^๒ใน^๒เข^๒ต^๒ร^๒แ^๒ช^๒ว^๒ง^๒ ส^๒ุ^๒ริ^๒ย^๒น^๒
 ส^๒น^๒ธ^๒ยา^๒ท^๒อง^๒ฟ้า^๒แ^๒ด^๒ง^๒ ย^๒ิง^๒โร^๒ย^๒แ^๒ร^๒ง^๒ร^๒อน^๒ร^๒อน^๒อ^๒อน^๒ก^๒า^๒ล^๒ง^๒
 ไ^๒้^๒แล^๒ค^๒ุ^๒สุ^๒ริ^๒ย^๒ง^๒จะ^๒ล^๒ง^๒ล^๒ับ^๒ มี^๒ไ^๒คร^๒จะ^๒ค^๒ย^๒ค^๒ว^๒ง^๒ไ^๒้^๒อ^๒า^๒ไ^๒ล^๒ย^๒ห^๒ล^๒ง^๒
 ส^๒ล^๒ค^๒แ^๒ส^๒ง^๒แ^๒ฝ^๒ง^๒ร^๒ถ^๒เ^๒า^๒บ^๒ค^๒ย^๒ง^๒ เ^๒เหมือน^๒จะ^๒ล^๒ิง^๒โล^๒กา^๒ให้^๒อ^๒า^๒ไ^๒ล^๒ย^๒

แต่คนเราชาววังทั้งทวีป มาเร่ร่อนร้างมิตรพิศมัย
 ไม่รอรังสรวงสวาคีปลาตใจ โอ้อาไลยแลลยวิญญา
 ยิงเย็นฉาน้ำค้างว่างวิเวก เปนหมอกเมฆมิดมืดทุกทิศ
 แสนแสงทองต้องเกียตะโกนา นักระอาออกนามเมื่อ
 ยามไซ ทงหนกลั่นจันมากบุญนาคน้อย ช่วยกัน
 สอยเก็บหูกไว้ออกไซ พอเคียวฟาดชาติชั่วตัวตะโก
 แต่ยามไซแสงทองก็ต้องกลั่น พิกุลต้นผลห้ามอร่าม
 ต้น ครนกินผลพาเลี่ยนให้เหียนหน ช่างฟาดเผื่อน
 เหมือนจะตายต้องกายคน ทงชมชื่นแค่นคอไม่ชอกกิน
 ทานบิทรสอนสั่งให้ตั้งจิตร ไปรคประสิทธิ์สิการักษา
 คิล เขาร่มพระมหาโพธิ์บนโขดหิน วรรณกลั่นกลาง
 คนค้อยชื่นใจ เหมือนกลั่นกลั่นจันทเจือในเนื่อหอม
 แขนบถนอมสนิทจิตรพิศมัย เสมอหมอนอ่อนอ่อนละมุน
 ลไม มาจำไกลกลอยสวาคีอนาถนอน โอ้ยามนี้มีได้
 เชยเหมือนเคยชน ทุกคำคนขาดประทนกลั่นอัยศร
 หอมพิกุลฉุนใจอาไลยวอน พิกุลร่อนร่วงหล่นลง

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

16.305.306/ 164.

895419
17980

๒๗

บนทรวง ยิ่งเลี้ยวเลี้ยวเฉียวฉุนพิกลหอม เคยถนอม
 เส้นให้หมายไม่หายหวง โอ้ดอกแก้วแว้วฟ้าสาคาววง
 มีหล่นร่วงลงมาแล้วใคร่เซยชิม เย็นระเรอยเฉื่อยฉ่ำ
 กล้วยน้ำค่าง ลงพราวพราวพราวพรวนยอหิมหิม
 ยิ่งพบนเพื่อนเหมือนสมรमानอนริม ให้เหงาหงิม่วง
 เจียบเจียบสำเนียง เสนาะดังจิ้งหรีดหวัดแว้ว เสียง
 แฉ่วแฉ่วจกรจันสนั่นเสียง เสียงหึ่งหึ่งกึ่งไทรเรไรเรียง
 เลี้ยวสำเนียงนอนแลเห็นแต่ดาว จนนกคณรนเรอย
 เฉื่อยเฉื่อยฉิว หนาวคอกกังวตน์ให้คนหนาว แม่น
 จวงามนามจวงเล็บยาว จะอ่นราวนมแนบนิ่งแอบอิง
 ทงสนายหมายว่ากินยาแล้ว จะผ่องแผ้วพากันเที่ยว
 เกยวผู้หญิง เคชะยาน่ารักประจักษ์จริง ขอให้วิ่ง
 ตามฉาวทงดาวแดน นากันว่าอายอยู่ร่อยหม่น จะ
 ไคชนชมสาวสักราวแสน ไม่รู้หมดครศชาติไม่ขาด
 แคลน ฉุนอายแทนทศรวญถงนวลนาง ทงหนูกลิ้น
 นนว่าเมอล่องเรือกليب จะแว่วรับนางสืบสองไม่หมอง

หมาย แม่เฝ้าอ่อนมอญรำลึ้นลำอาจ จะขวางขวาง
 ไปอย่างไรรคงไคค สมเพชเพื่อนเหมือนหนึ่งข้าประสา
 หน่ม แต่ล้นลุ่มหลงเหลือจนเขยอห จนพระเมินเคิน
 เวียนถอเทียนช เทยวสองคัสมาบรรคาม ที่ผพงยัง
 แต่ตรบรรจธาค ขาวสอาคอรหิตจารัสศรี อาราธนา
 มาไว้สนทวยยันคิ อัญชลีแล้วกั้นระวงไภย น้ำค้าง
 พรหมลมเรื่อยเรื่อยเรื่อยฉิว ไบโพธิ์ปลิวแพลงพลิก
 ริกริกไหว บ้างร่วงหล่นวนว่อนร้อนไรไร ด้วยแสงไฟ
 รางรางสว่างตา จนคกคนรนมลสมสังค ดกก่ำคค
 คาวสว่างพรางพฤกษา เหมือนเสียงให้โรหข้างบรรพา
 กฤษฏาไคฤกษเบิกพระไทร สายสิญจน์วงลงยันตกัน
 ยศาจ ริงกระต่ายปักปลิวหวิวหวิวไหว เข้าสารทราย
 ปรายปรายกำรายไป ปักเทียนไชยฉัตรเฉลิมแล้ว
 เจริญจันทน์ จดเทียนน้อยร้อยแปดคนนบกรอบ ล้อมเป็น
 ขอบเขตเหมือนหนึ่งเขอนชนธ มนต์มหาพาหุพิภกรวม
 แก้อาถรรพธอนฤทธิตบคบัง แล้วโรยรัตนค้ำค้ำหอย

โข่ง จะเบิกไ้ป่งป่นเพ็ชรเป็นเคล็ดขลัง พอยกชิง
 ลงดินไ้ไ้ยนิ่ง สำเนียงต่งต่งเปรี้ยงแซ่เสียงคน
 ข้างเทียนคบกัลบกวลไ้หม่มค พยัคฆ์ฮือมาเป็นท่าฝน
 ถุกลกเห็บเห็บแสบแปลบสกนธ เหลลอะทนทานลม
 ลงกมกราน เสียงเกรียวกราววาววามโพลงพลามพลุ่ง
 สเทือนทุ่งทึบนโศกโศกวิหาร กิ่งโพธิ์โผงโกร่งกร่าง
 ลงกลางลาน ลาคเข้าสานกรากกรากไ้เอยากฟ้ง
 ทังฟารองกองกีกพิภุกถัน อินทรีย์สันชบฟุบเหมื่อน
 ทบหลัง สัตสันวิญญาละลาละลิ่ง ลัฟวังววยบเหมื่อน
 หลับไ้ไป เปนวิบัติอัศจรรย์มหันต์เหตุ ไ้เฝ้าเพศเพื่อ
 จะห้ามตามวิไลย ทังพระพลอยม่อยหลับระงับไ้ไป แสง
 อุไ้ไทยรุ่งชนจิงพนกาย เทยวหาย่ามตามหาทังผ้าห่ม
 มั่นตามลมลอยไปข้างไ้ไหนหาย ไ้ไม่พบเห็นเป็นน่า
 ระอาอาย จนเบียงบ้ายบิดาจะคลาไ้ไกล ท่านห่มครอง
 ครองผ้าอุกาพระ คารวะวันทาอัชฌาไ้ไ้รอย ถวาย
 วัตถุคตำราไ้เฝ้าไ้ไลย ขออไ้ภยพุทธรัตนปฎิมา เหมื่อน

รู้ความยามไศกด้วยโรคร้าย จึงตามลายลัดแสง
แสวงหา จะใคร่เห็นเช่นเขายอกคอกจึงมา มีตำรา
แล้วก็ต้องทดลองดู ไม่รอร่างง้างงัดไม่คึดชด เปน
แต่จุดเทียนเบิกฤกษ์ราหู ขอคุณพรตทศธรรมช่วย
คำช ไม่เรียนร้อปงามไม่ตามลาย มาเห็นฤทธิ
กฤษณาอานภาพ ก็เข็ดหลาบลมพาทำราหาย ได้
กรวณน้ำควาขันจนวันตาย ให้ภักตพรายไพรโหมคทไชค
ดิน ทั้งเจ้าทุ่งกรงทวาเทพารักษ์ ซึ่งพิทักษ์ทพระยา
คุดาห็น พระเจ้าฟ้าอากาศนาถนรินทร์ ซึ่งสร้างถน
ทั่วคพระปฐมมา จงพันทุกข์คไชอโหล ไปจุติตาม
ชาติปราณนา ทั้งเชิงไทรไผ่โพธิ์ตะโกนา ฉนั้นขอลา
แล้วเจ้าคะหม่อมตะโก ถึงแก่งอมหอมกลนยังกินฝาด
แต่คราวชาคคิทรกเลี้ยอกโ ทั้งพิกุลฉนกลนจงภัญ
โญ เลี้ยคายไ้อ่างขนางจะห่างไกล ออกเดินทุ่ง
มุ่งหมายพอย่ายคล้อย ไปตามรอยแรกมาหญาไสว
จนจนค้าย่าเย็นเห็นไรไร ลังเกตไม่หมายทางมา

กลางคน ต้องบกรกวกหลงลยพงแฝก อู่สำห้แหวก
 แหมคาสู้ผาฝน มาตามลายหมายจะลออายยน ผ้า
 ห่มผืนหนึ่งไม่ติดอนิจจ เจ้าหนูกลั่นนั้ว่าเคราะห์เสีย
 เพลาะหอม เหมือนทั้งหม่อมเสียที่เคียวเดินเหลียว
 หลัง จะรีบไปให้ถึงเรือเหลือกำลัง ครั้นหยดนั้
 หนาวใจจำไคลคลา จนรุ่งรางทางเพื่อนไม่เหมือนเก่า
 ต้องเดินเคาค้นคักจนชั้ชขา จนนเทียงจึงถึงเรือเหลือก
 ระอา อายตามาตาแก้วที่แจวเรือ เขาหัวเราะเยาะว่า
 สาธุสะ เครื่องอัยจุ้ที่เขาไปช่างไม่เหลือ พอมัค
 มลฝนคลุ้มลงครุมเครือ ให้ออกเรือรีบล่องออกทอง
 คั้ จะเลยตรงลงไปวัดกั้ชั้ชอง ไม่มีของขบฉัน
 จั้หันหุง ไปฟังบุญคุณพระยารั้รักษากรุง ท่านบ้ารุง
 รักษพระไม่ละเมิน ทังเพนเข้าคาวหวานสำราญริน ต่าง
 ชุ่มชนชวนกันสรรเสริญ ทังสูงศักดิ์ร้ใครให้เจริญ
 อายเกินกั้ปกลั้พทุธินคร ให้ออกกรุงฟังเพื่องเปรี้อง

ปรากฏ เกียรติยศอยู่ตลอดอย่าถอดถอน ท่านอารี
 มีใจอาโลยวรรณ ถึงจากจรใจจิตรยังคิดคุณ มาที่ไร
 ได้นิมนต์ปรนนิบัติ สारพัดแผ่แผ่ช่วยเกอหนน ต่าง
 ชนช่วยอวยกุศลผลบุญ ส่นองคุณเจ้าพระยารักษากรุง
 เมื่อกฎาบลาคลาเคลอนออกเลอนล่อง เห็นหน้าน้อง
 นามหุ่นนั่งชุนถง ทั้งผัดหน้าทาขมื่นส่งกลิ่นฟุ้ง บำรุง
 บำรุงรูปงามอร่ามเรือง ที่แพรายหลายนางล้ำอาจ
 โฉม งามประโลมเปล่งปลั่งอลังเหลืออง ขมื่นเอ๋ย
 เคยใช้แต่ในเมือง มาฟังเพลงผ่ายเหนือท่งเรือแพ
 พวงโพงพางทางแม่ค้าขายปลาเต่า จีบกระเหม่มีไต่
 เหลือชนเรือแห จะล่องลับกกลับไปอาโลยแล มาถึง
 แพเสียงนกแก้วแจ้วเจรจา เจ้าของชาวสาวสอนชออัน
 พลอด แวะมาจอกแพนก่อนพิจา นารับขวัญฉนน
 ร้องว่าน้องลา ก็เลยว่สาวกอดคอดคอดไป โฉนุกเอ๋ย
 เคยบ้างญาอย่างพลอด นางสาวสาวเขาจะกอดให้ที่
 ไหน แต่น้องมีพบาทอาโลย ท่านยังไม่ช่วยกอด

แกล้งทอศทั้ง นึกก็พลอยน้อยใจถึงไม่กอด หนาว
 ก็ทอศเตาไว้ออไฟผิง ไม่เรียกเป็นเช่นนกแก้วแล้ว
 จริงจริง จะสู้หนึ่งหนาวทนอยู่คนเดียว ไต่ได้ตรึกหัก
 ใจมาในน้ำ ถึงพบลำสาวแล้วไม่แลเหลียว ปลาคเหลือ
 เรอวังจริงจริงเจียว มากินเดียวก็ไต่หยุดถึงยุธา
 จิงจกหมายรายเรอทองเคืองเขิญ ไปเที่ยวเล่นลายแทง
 แสวงหา เห็นสิ่งไรในจังหวัดรุธยา ไต่จกมาเหมื่อน
 หนึ่งมีแผนที่ไว้ ไม่อ่อนหวานชวนเพราะเสนาะโสตร
 ค้วยอายโอษฐ์มิไต่อ้างถึงนางไหน ที่เขามิทจากฝาก
 อาไลย ไต่รำไรเรอหญิงจิงพริ้งเพราะ นึกแล้วแกล้ง
 แต่งเล่นเพราะเป็นหม้าย เทียวเรอขายคอนเรอมะเขือ
 เปราะ คิคคนงถึงตัวน่าหิวเราะ เกือบกระเทาะน่า
 แวนแสนเสียกาย นารีไต่รักอย่าหนักหน่วง จะรอย
 ร่วงรกรเียวแห่งเหี่ยวหาย ที่เมตตาอยู่ก็อยากจะฝาก
 กาย อย่าหมิ่นชายเขิญตรึกให้รักชัง เหมื่อน
 ภูมรินบินหาซึ่งสาโรช ถึงร้อยโยชน์แน้มกลืนคงบิน

ถึง แต่ดอกไม้อันไถท้าวในคาวตึงษ์ ไม่พินซึ่งพวก
 หม่อมแมลงภู่ชม เช่นกระต่ายกายสิทธิ์นั้นผิดเพี้ยน
 ขนแต่มีเคื่อนไคเงินชดสีนิตสนม เสนหาอาไถยใจนิยม
 จะใคร่ชมเช่นกระต่ายไม่วายตรอม แต่เกรงเหมือน
 เคื่อนแรมไม่แจ่มแจ้ง สุกจะแฝงฝากเงาเฝ้าถนอม
 ขอเคชะจะไคพึงให้ถึงจอม ขอให้โน้มโน้มสวาคืออย่า
 คลาศคลา ไม่เคลอนคล้ายหน้ายแห่งจะแฝงเฝ้า
 ให้เหมือนเงาตามติดขนิษฐา ทุกคำคั่นชั้นชุ่มพุ่ม
 ผกา มีไคแก้วแววตาอนาทร มณฑาทิปกกล้วยาน
 ตระการกลั่น ภูมรินฤจะร้างห่างเกษร จงทราบ
 ความตามใจอาไถยวอน เคชะกลอนกล่าวพลอยให้
 ตอบคำ จะคอยฟังคังคอยสอยสวาคี แม้นเหมือน
 มากหมายจะชิมให้อิ่มหน้า ถ้าครั้งนมไคเยอนยัง
 เออน้ำ จะต้องคร่ำคร่าเปล่าแล้วเรา เอย

จบนิราศวัดเจ้าฟ้าแต่เท่านั้น